

Anglija, Francija in Amerika proti zasedbi Češke in Moravske

Anglija odpoveduje sporazum o miroljubnem sodelovanju z Nemčijo, sklenjen lani v Münchenu - Nemška vlada izjavlja, da je zasedba bila zakonita - Odpoklic poslanikov iz Berlina

London, 19. marca. Uradno poročajo, da je angleška vlada obvestila nemško vlado, da zadnji dogodki v srednji Evropi in zasedba Češke predstavljajo odpravo sporazuma, sklenjenega lani septembra v Monakovem glede sodelovanja štirih velesil v poravnavanju evropskih sporov. Angleška vlada izjavlja, da se smatra za oproščeno vseh obveznosti glede miroljubnega sodelovanja z Nemčijo, kakor je bilo dogovorjeno v Monakovem. Angleška vlada smatra tudi, da so spremembe izvedene za vojaško akcijo na Češkoslovaškem nezakonite.

Angleška vlada je dala svojemu poslaniku v Berlinu nalog, da to njeno izjavo sporoči nemškemu kanclerju. Poslanik je včeraj nemški vladi izročil spomenico z omenjeno izjavo. Poslanik Henderson je sicer odpotoval v London in se najbrž ne bo vrnil v Berlin, dokler se zadeva glede Češke zadovoljivo ne reši.

Nemška vlada je odpoklicala danes iz Londona svojega poslanika Dircksa. Uradno poročilo o odpoklicu pravi, da so ga povabili v Berlin na poročanje.

Francoski poslanik v Berlinu Coulondre je včeraj izročil nemški vladi protestno spomenico. Francije glede zasedbe češkega ozemlja. Spomenica se glasi:

»S pismom z dne 15. marca 1939 je nemški veleposlanik sporočil, po naročilu svoje vlade, ministrstvu za zunanje zadeve francoske republike, da je med fuhrerjem in predsednikom češkoslovaške republike bil sklenjen sporazum o protektoratu. V istem pismu je bil povedano, da so nemške čete ob šestih zjutraj prekorale češkoslovaško mejo, ter da je poskrbljeno vse potrebno, da se onemogoči vsak odpor in prepreči prelivanje krvi, da bi se mirno izvedla zasedba in pomiritev češkoslovaškega ozemlja. V zvezi s tem je francoskemu veleposlaniku čast poslati nemškemu zunanjemu ministru protestno spomenico, o čemur je obveščen tudi nemški veleposlanik v Parizu grof Veleček. Vlada francoske republike smatra, da je nemška vlada svojo akcijo napravila proti Češkoslovaški, kot kričevo kršitev duha in besede sporazumov, podpisanih v Münchenu dne 29. septembra 1938. Okoliščine, pod katerimi je bil

upravitelj češkoslovaške republike vsiljen sporazum z dne 15. marca, ne upravičuje, v obeh vlade francoske republike, stanje dejstev, registrirano s tem sporazumom. Francoskemu veleposlaniku je čast, obvestiti nemškega zunanjega ministra, da vlada francoske republike ne more pod temi pogoji priznati, da bi bila zasedba češkoslovaškega ozemlja, ki jo je izvršila Nemčija, zakonita.

Tudi Francija je danes poklicala svojega poslanika iz Berlina.

Washington, 19. marca. AA. (Havas) Odgovor Zedinjenih držav, na spomenico, s katero je Nemčija obvestila ameriško vlado o zasedbi Češke in Moravske, bo izročen v teku tega tedna. Po informacijah iz uradnih krogov, bo vlada Zedinjenih držav v svojem odgovoru izjavila, da zasedba Češke in Moravske ni zakonita in je zato ne more priznati.

Berlin, 19. marca. Uradno poročajo, da nemška vlada ni vzela na znanje protesta Anglije in Francije glede nezakonite zasedbe češkega in slovaškega ozemlja.

Po nemškem mišljenju je zasedba bila popolnoma zakonita in sta bila o nemški akciji francoski in angleški poslanik obveščena v trenutku, ko se je zasedanje začelo. Zato Nemčija ne more vzeti na znanje tega ugovora, ker ni ne politično, ne pravno in ne moralno utemeljena.

Moskva, 19. marca. Sovjetski zunanji minister Litvinov je v soboto sporočil nemškemu poslaniku, da smatra sovjetska vlada priključitev Češke in Slovaške k Nemčiji za nasilno dejanje in odločitev dr. Hache ter Chvalhowskega kot protustavno in neveljavno.

Prijateljstvo med Italijo in Jugoslavijo je trdno in nespremenjeno

Rim, 19. marca. Vsi rimski listi ter večji listi v ostali Italiji prinašajo poročilo, da ni govora o kakršni italijanski akciji v Albaniji. »Lavoro Fascista« prinaša poseben članek pod naslovom: »Lažne vesti v inozemstvu«. V tem članku trdi, da je brezpogojen mir na Jadranu osnova Mussolinijeve politike. Mussolini je uredil odnose na vzhodni italijanski meji. Te njegove politike ne morejo spremeniti nobene lažne vesti, ki se širijo po tujini. Problem te politike se ne nahaja na Jadranu. Take vesti imajo samo tisti, ki bi radi zastrupili dobro razmerje med Italijo in Jugoslavijo.

Najvažnejša italijanska politična revija »Relazioni Internazionali« objavlja poročilo, ki ga je

dal o zunanji politiki Jugoslavije v narodni skupščini zunanji minister dr. Cincar-Marković. List dodaja k članku pod naslovom »Italija in Jugoslavija« posebno razlago, v kateri naglašajo, da se odnosi med Italijo in Jugoslavijo niso spremenili ter da stojijo na trdni osnovi, ki je nobeni dogodki ne morejo omajati. Govor zunanjega ministra Cincar-Markovića dokazuje, da Jugoslavija ni spremenila svoje politike prijateljstva do italijanskega naroda. To dokazuje tudi deklaracija predsednika vlade Cvetkovića. V članku se nato navajajo oni deli govora zunanjega ministra Cincar-Markovića, ki so bili naslovljeni na Italijo in Mussolinija.

Izredne seje angleške vlade po čeških dogodkih

Vesti o konferenci Francije, Anglije, Amerike, Rusije in balkanskih držav

London, 19. marca. Angleška vlada je imela po dolgem času prvo izredno sejo v soboto. Iz tega dejstva sklepajo, da polaga Anglija izredno važnost na zadnje dogodke v srednji Evropi. Vsi ministri in predsednik vlade so ostali v Londonu tudi danes in se je dopoldne vlada sestala na novo sejo. Na seji so razpravljali o Češki, o nemškem ultimatu Romuniji ter o poživljalni dela za obrambo in o korakih, ki jih namerava Anglija zaradi zadnjih dogodkov ukreniti. Seje so se udeležili poveljniki angleške vojske in zastopniki angleških dominionov. Chamberlain je sprejel po seji letalskega ministra, zunanjega in trgovskega ministra, popoldne pa ministra za državno obrambo ter zastopnike dominionov. Zunanji minister lord Halifax je imel dolg razgovor s francoskim poslanikom Corbinom ter s sovjetskim poslanikom Majskim. Popoldne je dopotoval v London poslanik Henderson iz Berlina in takoj odšel k zunanjemu ministru.

Po teh sejah, ki so potekale hkratu s podobnimi sejami v Franciji, se je razširila vest, da namerava Anglija sklicati mednarodno konferenco, katere naj bi se udeležile Anglija, Francija, Združene države, sovjetska Rusija in zastopniki balkanskih držav.

Vesti 20. marca

Nemški kancler Hitler se je danes vrnil v Duna v Berlin, kjer so mu zvečer priredili veličasten sprejem. Sprejema se je udeležilo blizu milijon ljudi, ki so voharno pozdravljali Hitlerja na poti s postaje Görilitz do kanclerske palače.

Nemško in italijansko časopisje hudo napada Chamberlaina zaradi zadnjega govora in pravi, da so spremembe v srednji Evropi bile opravljene zaradi izjavnega angleškega oboroževanja. Angleški trgovinski odposlanec Hudson je danes dopotoval v Varšavo, kjer bo imel važne posvete s poljsko vlado. Iz Varšave poide v Moskvo.

Nemška vlada odločno zanika vesti, da bi bila poslala svojo vojsko v Karpatsko Ukrajino, odkoder naj bi njene čete vdrle v Romunijo. Tako sporočilo je poslala Nemčija v London in v Pariz.

Poziv dr. Mačka k miru in treznosti

Zagreb, 19. marca. b. Posebna izdaja zagrebskega »Hrvatskega dnevnika« objavlja danes to-le sporočilo dr. Mačka:

»Vse velike radijske postaje razlagajo zadnje dogodke v Evropi in se bavijo tudi s položajem hrvatskega naroda. Prinašajo najraznovrstnejše, šestokrat tudi popolnoma protislovne vesti o sklepih predsednika dr. V. Mačka. Ni nam mogoče zbrati vseh teh vest, toda moremo reči, da so nekatere tako fantastične in nesmiselne, da jim nihče, kdorkoli le malo pozna ves hrvatski narodni boj, ne bo verjel. Hrvatska narodna politika je v čvrstih in zanesljivih rokah in ni dvoma, da odgovorni voditelji hrvatske politike niso ničesar začeli in niti ne bodo storili ničesar, kar ne bi bilo združljivo s hrvatskim ciljem, kakor tudi niso ničesar zanemarili, niti ne bodo zanemarili, kar zahtevajo trenutne hrvatske narodne koristi. Zaradi tega more biti hrvatska javnost popolnoma mirna. O vsem, kar bo potrebno, bo pravočasno obveščena, kakor je bila obveščena doslej vedno. Zaradi tega ne bo nasleda niti raznim prepričevanjem, ki se širijo in ki imajo namen povzročiti zmedo med hrvatskim narodom.

Tri izjave o manjšinah

Jugoslovanski prosvetni minister Čirič je pred narodno skupščino odločno zastopal stališče, da je treba s tujimi narodnimi skupinami ravnati pošteno, da se ne bo mogel nihče pritoževati, češ da jim je Jugoslavija mačeha in ne mati. Čast in ugled države zahtevata pošteno in iskreno manjšinsko politiko. Svete pravice tujih narodnih skupin do njihove svojstvenosti in do njihovega materne jezika morajo biti priznane.

Ogrski zunanji minister grof Csaky je istemu problemu med drugim izjavil, da se bo moral ogrski narod privaditi na to, da bo drugo jezične ogrske državljanke sprejemal s isto ljubeznijo in jih podpiral v njihovem življenjskem boju prav tako kakor ogrske brate. »Privržojiti moramo javno mnenje, da bo v drugojezičnem ogrskem državljanu, ki moli k svojemu Bogu v svojem jeziku in se v družini pogovarja v svojem jeziku, videlo prav tako zvestega sinu ogrske države kakor v vsakem drugem ogrskem državljanu.

Zastopniki koroške deželne vlade so slovenski deputaciji izjavili, da je slovensko kulturno udejstvovanje načelno dovoljeno, v kolikor ne ruši javnega reda in miru.

Ostri govor, ki ga je imel predsednik angleške vlade zaradi priključitve Češke k Nemčiji, razlagajo v Franciji in Angliji kot napoved za popolno spremembo angleške politike do Nemčije. Če bi Chamberlain svoje politike ne bil hotel spremeniti, pravijo, da bi ga bila njegova lastna stranka strmoglavila.

Izenadenjen pričakujejo od voditeljev narodno-socialistične stranke v Gdansk, kjer se slišijo vesti o morebitni narodno-socialistični staji in priključitvi Gdanske k Nemčiji.

Ameriški industriji so včeraj v Newyorku razpravljali o načrtu za prenos glavnih čeških in industrijskih ustanov v Ameriko, kamor naj bi prišlo 500 čeških industrijskih strokovnjakov.

Madžarska, Poljska in Italija so danes izmenjavale pozdravne in zahvalne brožavke zaradi vspostavitve skupne meje med Poljsko in Madžarsko.

Francoska vlada je dobila neomejena pooblastila za izredne vojaške ukrepe

Pariz, 19. marca. Francoska poslanska zbornica je s 321:264 glasovi dala vladi izredna neomejena pooblastila, da sme brez parlamenta sprejeti vse gospodarske, politične in vojaške ukrepe, katere ji bo narekoval sedanj položaj v Evropi. Senat je predlog o pooblastilih odobril z 286:17 glasovi.

Računajo, da bo vlada imela sejo še nocoj ter da bo predložila prvo skupino uredb že jutri predsedniku republike Lebrunu v podpis, še preden odpotuje Lebrun na obisk v London.

Dasi uradno ne objavljajo nobenih poedinosti o

ukrepih, ki jih misli vlada izdati, vendar prevladuje mnenje, da bodo vojaški ukrepi najvažnejši od vseh. Povečali bodo številčno stanje vojske. Glede ostalih uredb poročajo: Pospešili bodo proizvodnjo orožja, gradbo skladišč za sirovine in izdelke, osnovali se bodo fond za finansiranje industrijske delavnosti. Podaljšali bodo delovni čas v zasebni industriji ter državnih tovarnah. Spremenil se bo zakon o organizaciji naroda ob vojni. Po tem zakonu bodo lahko rekvirirali potrebna podjetja in ustanove ter mobilizirali vse francosko delovno silo.

Posledice srednje-evropskih dogodkov v Ameriki: Zvišanje carin na nemško blago

Vojaške priprave in sprememba zakona o nevtralnosti

Washington, 19. marca. o. Zaradi dogodkov v Srednji Evropi je državni podtajnik za zunanje zadeve Sumner Welles imel oster govor, v katerem je napadel Nemčijo, češ da je priključitev Češke k Nemčiji nezakonita in da je z njo izgubila svojo samostojnost država, s katero so Ameriko vezale posebno dobre vezi. Amerika vztraja na stališču, da so dane besede in sprejete obveznosti svete in zato obsoja vsako napadalno politiko.

Prva posledica novega ameriškega stališča do Nemčije zaradi zadnjih dogodkov je dejstvo, da je ameriška vlada zvišala carine na uvoz nemškega blaga za 25 odstotkov. Amerika utemeljuje ta sklep z razlogom, da je treba začeti boj z nemškim gospodarskim in izvoznim sistemom. Razen tega je vlada sklenila do skrajnosti pospešiti izdelavo letal, vojaškega materiala in pa šolanje letalcev ter tehničnih vojaških strokovnjakov.

Senator Pittman bo v ponedeljek dal predsedništvu senata zakonski predlog o spremembi ameriškega zakona o nevtralnosti. Predlog predvideva dolžnost predsednika Zedinjenih držav, da v roku 30 ur po začetku spopada označi države, ki sodelujejo pri tem spopadu. Sama ta objava bi imela te posledice:

1. prepoved ameriškim ladjam prevažati potnike in blago neposredno ali posredno v države, ki jih je predsednik republike označil kot udeležence spopada;
2. možnost za vojskovanje se stranke, da si v Zedinjenih državah nabavijo vse potrebne proizvode, med njimi tudi vojni material, pod pogojem, da blago takoj plačajo in ga odpeljejo na neameriških ladjah;
3. prepoved za dajanje kakršnihkoli kreditov vladam vojskujočih se držav;
4. izjema velja za ameriške republike, ki niso udeležene v vojni izven ameriške celine.

Sličice iz Prage

Praga, 19. marca.

Pražski listi poročajo o življenju v prestolnici naslednje zanimive podrobnosti:

Včeraj zjutraj je dopotoval iz Rima praški nadškof kardinal dr. Kašpar, ki se je mudil v Rimu od papeških volitev dalje. Na postaji ga je čakal nuncij dr. Ritter ter vse vidnejše osebnosti iz češkega političnega, cerkvenega in kulturnega življenja. Kardinal Kašpar je dejal, da prinaša iz Rima posebni blagoslov sv. očeta češkemu ljudstvu in zagotovilo, da se bo sv. oče vedno spominjal Češke v svojih molitvah.

Predvčerajšnjim so na Hradčanih sneli zastavo s kljukastim križem ter so spet razobesili zastavo predsednika češke republike.

Po praških ulicah še vedno krožijo motorizirane patrle nemške vojske. Izredno pozornost vzbuja med prebivalstvom dejstvo, da sedi na motornih kolesih poleg nemškega voznika češki vojak v uniformi. Domnevajo, da je to zaradi vodstva po mestu.

Pred grob češkega Nezanega vojaka na trgu pred praškim magistratom neprehoma hodijo procesije ljudi, ki prinašajo tja cvetja in lučke ter nemo postajajo pred spomenikom.

Po vseh večjih praških trgih so postavljene radijski avtomobili nemške vojske s sprejemnimi in oddajnimi postajami. Ti avtomobili imajo svoje motorje za električni tok, da bi postaje lahko poslovale tudi, če bi odpovedala mestna elektrarna.

V petek in soboto so izpraznili deset največjih praških šol in jih v naglici preurejajo, da bo v njih lahko stanovala nemška vojska, ker je zaradi mrza vojakom nemogoče taboriti pod šotiri po parkih.

Pražski trgovski gremij je na svoji včerajšnji seji sklenil izključiti vse nearijske trgovce in je v tem smislu spremenil svoja pravila. Ravno tako je storila tudi večina raznih drugih strokovnih združenj.

Uradno razmerje med nemško marko in med češko krono je določeno na 1:10. Ta zamenjava je dosti manj ugodna, kakor je bila zamenjava češkega denarja na sudetskem ozemlju.

Češkemu odboru za sodelovanje z Nemci predseduje bivši general Gajda. Od vidnejših čeških ljudi so v njem še Kalfus, dr. Sokol, grof Lubkowitz, grof Thun-Hohenstein.

Včeraj so bili imenovani posebni nemški komisariji za judovska podjetja in judovske trgovine v Pragi in po vsem Češkem in Moravskem.

Oddelek SA je predvčerajšnjim zasedel češko državno banko, iz katere so na šestnajstih tovarnih avtomobilih odpeljali državno zlato.

Danes je nemška vojska v Pragi slavila »Dan državne obrambe«. Na Vaclavskem trgu je ob 10 dopoldne general Blaskowitz pregledal vse čete, nakar je bila velika vojaška parada po praških ulicah. Pri njej so sodelovale vse vojaške enote in tudi letala, ki itak neprehoma krožijo nad češko prestolnico.

Več vidnih gospodarskih in političnih osebnosti judovskega porekla je včeraj in predvčerajšnjim naredilo samomor. Med njimi sta bivši ravnatelj praške radijske postaje na Melniku in angleški vicekonzul v Brnu Neumark.

Slovenski zgodovinar prelat dr. Fr. Kovačič

Maribor, dne 19. marca 1939.

Vse Mariborčane je danes zjutraj objela globoka žalost, ko so izvedeli, da je umrl prelat dr. Fran Kovačič, on, ki je tako ljubil Maribor in vso severno slovensko mejo, on, ki je zbiral vso zgodovinsko štatersko slovensko, on, ki je svoje življenjsko delo usmeril v to, da bi slovenski narod v škofu Antonu Martinu Slomškemu dobil svojega prvega svetnika!

Danes zjutraj ob petih je umrl v svojem stanovanju na Gregorčičevi ulici 56. Njegova bolezen, ki mu je končala življenje, je bila kratka; preteklo sredo je zbolel na pljučnici in je zaradi slabotnega srca ni mogel preboleti. Previden s svetimi zakramenti za umirajočega je vdan v voljo božjo pričakoval svojega zadnjega trenutka, uredil tudi vse posvetne zadeve in mirno, smehljaje izdihnil. Njegovo truplo so prenesli iz stanovanja v kapelico na starem pokopališču, kjer počiva služabnik božji škof Anton Martin Slomšek. Pogreb bo jutri, v torek, 21. marca ob treh popoldne na franciškansko župnijsko pokopališče.

Prelat dr. Fran Kovačič je prvi smotni organizator znanstvenega dela v Mariboru in najpomembnejši proučevalec slovenještajerske zgodovine. Že v rani mladosti sta vzbudila v njem zanimanje za domačo preteklost na tradiciji bogati in v krajevni zavesti ponosni rojstni kraj Veržej ter babica, ki je vedela dolge dogodivščine in pester priče iz davnin Pomurja. Tem mladostnim vtisom je Kovačič sledil v svojem prvem delu, ko je v gimnazijskih počincah zbiral narodopisno gradivo za I. Kukuljevića-Sakcinskoga. Na gimnaziji v Varaždinu in v bogoslovju v Zagrebu je rasteel v kulturno političnem stremljenju, ki je postavilo z idejami Franja Račkoga slovensko za moralno, kulturno in politično zaledje tudi slovenstvu in ki je postavilo Kovačiču tudi temelje, na katerih je deloval zlasti v predvojnem narodno-političnem življenju slovenskega štaterskega kot zadnji lili.

Varaždinska in zagrebška doba sta ga seznanili s prilikami na slovenskem jugu. Skladno s kulturnopolitičnim stremljenjem dobe je v cilju medsebojnega spoznavanja in zblizevanja začel seznanjati Slovence s prepovedmi in sodobnimi vprašanji južnih, pa tudi severnih Slovanov ter poročati Jugoslovancem o Slovincih.

Kovačičev razvoj je končal Maribor, kjer je dovršil bogoslovje in kamor se je povrnil v domače razmere. Rim ga je uvedel v moško življenjsko dobo. Ob študiju filozofije je preučeval zgodovino Jugoslovancem in posebej Slovencev, česar mu poklicno ni bilo dano študirati, ter je vezal z velikimi svetovnozgodovinskimi dogajalji. Tako si je širil obzorje ter spoznaval preko velikih rimskih znanstvenih ustanov problem Slovencev v kulturnem življenju evropskih narodov.

Po povratku v domovino je kot bogoslovni profesor v Mariboru izpopolnil rimske študijske pridobitve v sodelovanju z arheologom Njirekom in kronistom Slekovecem in prešel preko njih k širšim prepovedim in slovenskim vprašanjem k podrobnejemu raziskovanju slovenještajerske zgodovine, kateremu je postavil organizacijsko podlago, ko je leta 1903 ustanovil Zgodovinsko društvo za slovenske štaterske in leta 1904 ustanovil Casopis za zgodovino in narodopisje.

Novi ustanovi je postavil zadostne moralne, gnotne in politične temelje na narodnostni podlagi, da je mariborsko zgodovinsko društvo po že dovršeni politični, gospodarski in kulturni diferenciaciji pomenilo zaključek in vrhunec slovenještajerske narodnega preporoda.

Ko se je tako Zgodovinsko društvo v Mariboru strnilo s celotnim javnim in narodnim življenjem ter se vključilo v enotni slovenještajerski narodni organizem, je organiziral tudi notranje društveno delo, katerega je v največji meri vršil osebno sam. Po zgledu drugih manjših slovenskih narodov je osnoval knjižnico, arhiv in narodni muzej ter jih gojil in razvijal v okviru društva, dokler niso postali sposobni, da jih prevzamejo v jugoslovanski dobi narodne oblasti v svojo upravo. S temi znanstvenimi ustanovami (Mestna študijska knjižnica, banovinski arhiv in deloma Pokrajinski muzej) je povojni Maribor odločilno dvignil nad predvojno.

Casopis za zgodovino in narodopisje je bil najvnetejši sotrudenik z na gradivo bogatimi in narodnostno toplimi študijami iz vseh področij krajevine in domače zgodovine, od leta 1917 naprej pa mu je tudi urednik.

Kovačičeve so prve slovenske večje in široko zasnovane slovenještajerske krajevine monografije; z njimi in ostalimi zgodovinskimi proučevanji ter objavami je nadaljeval, razširil in izpopolnil dela J. Pajka, I. Orožna in M. Silekoveca, ter podal s svojo lastno tudi njih sintezo v pregledni zgodovini Slov. Štaterskega ter v zgodovinskem priročniku »Lavantinske škofije«. Kot urednik C.Z.N. pa je zbral k delu v tem zborniku za slovenještajersko in koroško zgodovino pomembne krog sotrudenikov z večino naših zgodovinarjev od idealnih krajevnih rodoljubov do predstavnikov zgodovinskih akademskih stolic.

Po Kovačiču organizirano delo v znanstvenih ustanovah ter v Znanstvenem zborniku ima za zgodovino Podravja prvovrstni pomen, po katerem stopa Maribor na pot do razvoja iz gospo-

darskega in gravitacijskega središča pokrajine v njeno znanstveno središče. To delo in ta pot je vodila dr. Kovačiča iz primitivnih provincialnih razmer preko najbolj malenkostnih ovir in zaprek navzgor na položaj, ki nudi danes Slovincem vse jamstvo, da se bo Maribor kot sotrudenik Ljubljane mogel razviti v znanstveno središče našega Podravja in Pomurja. Jugoslovanska doba je postavila dr. Kovačiča tudi na vodilno mesto v ustanovah, ki so se razvile iz dela Zgodovinskega društva: za predsednika kuratorija Študijske knjižnice, predsednika Muzejskega društva ter tudi za prvega delavca v banovinskem arhivu, torej na vodstvo ustanov, ki so sad predvsem njegovega dela.

Dr. Kovačič je prvi preučil Slomškovo zapuščino in da bi objavil o Slomškem ohranjeno gradivo, je odprl leta 1929 ustanovljene priloge ČZN arhivu za zgodovino in narodopisje, novo glasilo za objavo naših zgodovinskih virov, katere je začel s Slomškovo korespondenco.

Vse življenje je stal kot značajan rodoljub in zgodovinar v vrstah naroda, iz katerega je izšel. Sodeloval je v bojih za našo severno slovensko narodno posest in bil leta 1919 ekspert za slovensko štatersko in slovenski delegaciji na mirovni konferenci v Parizu.

Ničesar se v življenju ni tako veselil kakor novega mariborskega muzeja, ki je sprejel zgodovinske zaklade našega naroda, ki jih je pokojni prelat zbiral vse svoje življenje. V tem muzeju bo živelo njegovo delo in pričalo slovenskemu narodu, kako velik sin našega naroda je bil pokojni dr. Fran Kovačič. Naj v miru počiva!

Pokojnik se je rodil 25. marca 1867. v Veržeju. Ljudsko šolo je dovršil v Veržeju in Ljutomeru, gimnazijo v Varaždinu in Zagrebu, bogoslovje v Zagrebu in Mariboru, a filozofijo v Rimu, kjer je bil l. 1897. promoviran za doktorja.

Ljubljana od včeraj do danes

Na Kranjskem, pa tudi po Štaterskem je ime Jože tako razširjeno kakor nobeno drugo. Kmalu bi človek rekel, da je vsak tretji Slovenec Jože. Zato je povsem razumljivo, če je bilo včeraj in danes tudi v Ljubljani vse polno godovnikov in godovnic, ki so veselo praznovali ta svoj edinstveni praznik v vsem letu. Nekateri so zvezovali doma, drugim pa se je zdelo potrebno kreniti malo v gostilno. Snoči so bili vsi lokali, kakor pravijo, polni Jožetov in Pepe.

Časnikarski večer pri »Slamiču«

Pred dvema dneva je prišlo v Ljubljano 17 gojencev nemške časnikarske šole s svojimi voditelji in predavatelji. Ljubljanski časnikarji so jih gostoljubno sprejeli ter jim razkazali mestne zanimivosti, pa tudi v bližnjem okolico so jih popeljali. Snoči so jim za slovo od našega mesta priredili še poslovično večerjo v restavraciji »Slamič«. Tam se je ob dobri kapljici in prigrizku razvil nevezan razgovor, ki je trajal tja do policijske ure. Časnikarji so se od gostov lepo poslovili ter jim voščili prijetno pot do Zagreba, kamor so odpotovali danes zjutraj. Zanimal jih je na njihovi poučni poti zlasti ustroj jugoslovanskega tiskarstva in časnikarstva. Presenečeni so nad lepoto naše Gorenjske in bližnje okolice našega belega mesta.

Zadnja nedelja pred »službeno« pomladjo

Današnja nedelja je bila zadnja pred pričetkom pomladi, ki jo koledar napoveduje za 21. marec, v torek. Jutro in pol dneva je bilo oblačno, megleno in dokaj mrzlo, ob štirih popoldne pa je

Za pospeševanje našega gozdarstva

Dne 28. februarja t. l. je bila v prostorih ljubljanske podružnice Jugoslovanskega gozdarskega združenja seja širšega banovinskega odbora za propagando gozdarstva v Ljubljani. Seje so se po svojih zaostopnikih udeležile sledeče oblasti, ustanove in društva: Banska uprava (gozdarski odsek, gozdno-tehnični odsek za urejanje hudournikov, kmetijski oddelek, prosvetni oddelek, socialni oddelek, Štab dravske divizijske oblasti, Direkcija šum v Ljubljani, Začasna državna uprava razlaščenih gozdov v Ljubljani, Direkcija državnih železnic v Ljubljani, Kmetijska zbornica za dravsko banovino v Ljubljani, Ljubljanska podružnica Jugoslovanskega gozdarskega združenja, Zveza fantovskih odsekov v Ljubljani, Združenje Jugoslovanskega učitelstva — sekcija Ljubljana, Zveza za tujski promet v Ljubljani, Rdeči križ kralj. Jugoslavije — dravski banov. odbor, Zveza lovskih društev v Ljubljani, Zadrudna zveza v Ljubljani, Zveza slovenskih zadrug, Slovensko planinsko društvo in Zavod za pridobivanje in prodajo gozdnih semen v Mengšu.

Na seji je predsednik odbora inž. Franjo Sevnik obširno poročal o delu odbora v preteklem poslovnem letu. Glasom njegovega poročila je bilo delo banovinskega odbora v preteklem poslovnem letu — prvem letu njegovega obstoja — osredotočeno na ureditev notranjega poslovanja odbora ter na ustanovitev okrajnih odborov in občinskih pododborov. Notranje poslovanje odborov za propagando gozdarstva ureja poslovnik iz leta 1937. V zadnjem času je bila sprožena akcija, da se ta poslovnik spremeni oziroma dopolni, v kolikor se je to po dosedanjih izkušnjah izkazalo za potrebno. Da bi bodoči poslovnik čimbolj odgovarjal takojšnjim razmeram in potrebam, je banovinski odbor povabil vse tujakšnje okrajne odbore, da stavijo konkretne predloge za spremembo oziroma dopolnitev poslovnika, in jim dal v ta namen potrebna načelna navodila. Okrajni odbori za propagando gozdarstva so bili ustanovljeni v vseh okrajih, občinski pododbori pa le v nekaterih. Nekateri okrajni odbori so se že v začetku z veliko ljubiteljsko in požrtvovalnostjo lotili dela in že v prvem letu svojega obstoja pokazali prav lepe uspehe. Tako banovinski odbor kakor tudi okrajni odbor, ki so praviloma navezani le na privatno podpora javnih in zasebnih društev in ustanov, so se morali v prvem letu svojega obstoja boriti z velikimi materialnimi težavami; najnujnejši potrebe teh odborov je bilo začasno zadoščeno šele z državno podporo v znesku 20.000 din.

Po poročilu tajnika, ki ga je podal inž. Viktor Novak, je bil iz vrst zastopnikov zgoraj navedenih oblasti, ustanov in društev izvoljen sledeči novi ožji (delovni) odbor: Predsednik: Saša Stare; pod-

I. orodne tekme za prvenstvo ZFO v Celju

Celje, dne 19. marca. Vsi, ki so se udeležili prvega nastopa naše mladine na veličastnem taboru v Celju in Ljubljani, si bodo ohranili v neizbrisnem spominu te dni, ko je naša slovenska mladina prvič javno manifestirala za svoje ideje in na svojem prvem nastopu pokazala, da je bila po krivici zastopljena ter da ji gredo iste pravice kot drugim telovadnim organizacijam. Po dveh letih je ZFO že vzgojila tako lep kader telovadcev, da ji moramo čestitati. Današnje prve orodne tekme, ki so se pričele ob 9 dopoldne v veliki dvorani Ljudske posojilnice, so nam v dokaz in poročilo, da naša fantovska organizacija vedno bolj napreduje, da je v ponos slovenskega naroda in naše države.

I. orodnih tekem so se udeležili naši znani telovadci, ki so se že mnogokrat odrezali na mednarodnih tekmah: Natlačen F. z Jesenice, Varšek I. z Viča pri Ljubljani, Kermavner Fr. iz Kranja, Cop A. z Jesenice, Janež S. od Sv. Helene, Legan J. z Jesenice, Vidmar M. z Jesenice, Jezeršek iz Komende, Frankič O. z Jesenice in naši Celjani Cajhen V., Kokot Slavko in Piliš K. Telovadno vrsto je vodil vodja tekmovalca Ivo Kermavner, predsednik sodniškega zbora je bil g. Jože Hvale, v sodniškem zboru Jože Pavlič, Polde Rihar, Franc Smolej, Metod Trtnik, Jože Volčini in dr. Janko Lavrič.

Janež se nam je zdel poleg Natlačena na vseh orodjih najboljši. Ugajal je tudi mladi Oskar Frankič z Jesenice s svojo eleganco in mirno izvedbo. Če bo zanimanje za orodno telovadbo šlo med Jeseničani v tej smeri, kakor kažejo rezultati, se bodo prihodnje vrste mednarodnih tekmovalcev rekrutirale po večini iz FO z Jesenice, saj Cop, Zelenik in Legan ne zaostajata dosti za lahkim Natlačenom in elegantnim Frankičem. Zelo mnogo obeta tudi Kokot Slavko, ki bo naše fante na I. mednarodnih tekmah v inozemstvu gotovo častno zastopal. Zelo močna sta nadalje Cajhen in Piliš, vendar jima manjka še ugaljenosti in rutine. V eleganciji, prožnosti in lahkoti je v svojih izvedbah enak Natlačen Jezeršek iz Komende. Varšek je bil pri današnjih tekmah nekoliko nerazpoložen, kar je posledica influence preteklega tedna.

Obvezne vaje so absolvirali na bradli, drogu, konju in krogih tekmovalci s sledečim rezultatom: 1. Natlačen Frie (Jesenice) 76,83. 2. Zelenik Franc (Jesenice) 73,29. 3. Varšek Janež (Vič) 72,93. 4. Frankič Oskar (Jesenice) 71,65. 5. Janež Karel (Sv. Helena) 70,42. 6. Jezeršek Ivan (Komenda) 68,21. 7. Kermavner Franc (Kranj) 68,01. 8. Cop August (Jesenice) 66,52. 9. Legan Jože (Jesenice) 66,92. 10. Kokot Slavko (Celje) 65,99. 11. Vidmar Milan (Jesenice) 64,60. 12. Piliš Konrad (Celje) 60,21. 13. Cajhen Viktor (Celje) 55,73.

Na posameznih orodjih, in sicer
bradlja: 1. Natlačen, 2. Frankič, 3. Jezeršek;
drog: 1. Varšek, 2. Frankič, 3. Natlačen;
konj: 1. Natlačen, 2. Jezeršek, 3. Legan;
krogi: 1. Zelenik, 2. Natlačen, 3. Varšek.
Po obveznih tekmah so sledile poljubne vaje, ki se ob času poročila nadaljujejo.

Mariborski drobiž

Tradicionalno jožefovanje v Studencih. Tradicionalno praznovanje sv. Jožefa je tudi letos privabilo na tisoče ljudi v Studence. V soboto zvečer so bile proslave po mariborskih lokalih, v nedeljo pa pri sv. Jožefu v Studencih. Takega dirindaja in gneče, kakor je bil letošnji, že dolgo ne pominjo Studenci. Tudi mariborski obrtniki so po lepi starodavni navadi proslavili praznik svojega zaščitnika. Zjutraj ob 8 so se zbrali številni mojstri in mojstrinje s svojimi pomočniki in vajenci ter so v skupnem sprevodu odšli na Kalvarijo. V cerkvi sv. Barbare na vrhu Kalvarije je bila pridiga in sv. maša.

Zaradi premajhne udeležbe je bil za danes napovedani občni zbor kolesarskega kluba »Perunc«, preložen na 1. aprila.

Od doma je odšel. Zena upokojenega železničarja Antonija Pšenčnik iz Hoč je prijavila, da je njen 8-letni sin Josip 16. t. m. odšel v šolo v Hoče in se ni več vrnil domov. Fant je obiskoval 3. razred osnovne šole in je zelo dobro razvit.

Zopet čepni tatovi na delu. Tovarniški delavki Neži Lipovec je v soboto do sedaj neznan žepni tat v gneči na trgu ukradel iz plaščnega žepa denarnico z 135 din vsebine.

Prebrisane tatice. Trgovca Alojz Kelner je prijavil na policijo, da sta prišli dve ženski okoli 45 let stari v trgovino in zahtevali svilene naglavne rute. Pri izbiranju pa sta mu izmaknili 10 svilenih naglavnih rut ter trpi trgovec 600 din škodo. Za ženskama poizveduje policija.

Kolesa krajejo. Iz večje Velike kavarne na Glavnem trgu je bilo tamošnjemu uslužbencu A. Godocu ukradeno njegovo kolo znamke »Mata-dore«, vredno 900 din. — Ženi cestarja M. Zorko iz Počehove pa je bilo izpred neke trgovine na Aleksandrovi cesti ukradeno kolo njenega moža Josipa. Kolo je znamke »Rekord« in vredno 1000 dinarjev.

Kurji tatovi. V pretekli noči so poskusili neznanzi zlikovci vlomiti v kološnišak ravnatelja »Putnik« J. Loosa v Čopovi ulici 12. Očividno so pa bili pri poslu prepredeni. Najbrž so si hoteli privoščiti za praznik sv. Jožefa dobro pečenko, kar jim pa le ni uspelo. Pred letom dni so na isti naši vdrl v kurjnik, vendar so imeli takrat večjo srečo in se jim je posrečilo ukrasti nekaj lepih kokoši.

Giblna smrtna žetev. V Počehovi 91 je umrla soproga viničarja Neža Drevenski stara 56 let, v Ulici 10 oktobra 4 pa 60-letna kuharica Marko Kunigunda, v Mlinski ulici 39 sin mizarskega pomočnika Ivan Nemeti star komaj eno leto ter v splošni bolnišnici 69-letna zasebnica Katarina Stojšek.

Praznik celjskega obrtništva

Slovensko obrtno društvo v Celju je danes praznovalo praznik sv. Jožefa, kot zaščitnika obrtnikov. Ob 8 je bila služba božja ob petju pevškega društva Oljke, ob pol 10 pa obrtniško zborovanje v veliki sobi hotela Beli Vol. Zborovanje je sklicalo Obrtno društvo v Celju z namenom, da se na njem porazgovori o važnih obrtniških vprašanjih in da bi se ugotovilo, kaj obrtnika danes najbolj teži in kako in kje bi mu bilo mogoče pomagati za zboljšanje njegovega položaja. Ugotovili so žalostno dejstvo, da je obrtništvo danes razcepjeno ter da v Sloveniji obstoje tri zveze obrtnih društev, katere imajo sicer isti cilj in iste težnje, njihovo delovanje pa ne pride do željene veljave iz razumljivih razlogov, ker kot cepljene organizacije svojih predlogov in teženj ne morejo uveljaviti v isti meri, kot če bi bile strnjene v eni meri.

Da pa bi moglo obrtništvo gledati z večjim zaupanjem v bodočnost, je nujno potrebno, da se strne v celoto. Strnjenost je gotovo potrebna danes bolj kot kdaj poprej, zato je celjsko Slovensko obrtno društvo dalo pobudo, da na današnje zborovanje povabi vse obrtnike brez izjeme. Potrebno pa je seveda, da obrtniška organizacija služi zares samo obrtniškim interesom in da se iz nje izloči vsakršno politiziranje.

Ta spravljiva gesta je naletela na vsestransko razumevanje prisotnih zborovalcev. Če bo storjeno tako tudi drugod, bo obrtništvo kot celota lahko povsod uspešno nastopalo.

Sledila je debata. Posebno toplo je bila sprejeta vest, da bo s finančnim zakonom uredničen želja obrtnikov, da se uveljavi uredba o pobijanju šušmarstva.

Nemščino, italijanščino in esperanto

se naučite lahko doma pismenim potom. Učnina zelo nizka. — Zahtevajte prospekt in priloženo znamko za odgovor! — Jezikovna dopisna šola, Ljubljana, Knafjova ul. 9-II. (prej na Jesenicah).

Filmi,

ki jih velja videti... ali ne videti

Gusarske noči (Kino Matica). Režiser Corrigan si ni preveč belil glave, kako bi dal dvema izbornima plesalcema možnosti za logično zaposlitev. Z rahlo posmehljivim načinom je prijel fabulo, ki je operetno neverjetna in burleska. V filmu je nekaj dobrih dvotipov zraven močnih neslanosti. Osebe so izbrane dobro, tudi statisti so na mestu. Plesalec Collins in plesalka Dunova pokazeta bogati repertoar svojega poklicnega znanja. Film sam na sebi je prijetno in okusno kolorirana mešanica gluposti in dobrega dvotipa; nekakšna opereta slabšega genreja je, opremljena pa je z zelo dobrimi plesnimi revijami. »Gusarske noči« konec krajev niso tolikšen napad na obisk Okuda, da bi obstojno odklonilo misel na dober morda, da bi obstojno odklonilo celo všeč.

UZAJEMNA POSOJILNICA

REGISTROVANA ZADRUGA Z OMEJENO ZAVEZO

V LJUBLJANI, MIKLOŠIČEVA CESTA 7
POLEG HOTELA UNION

nudi za vse vloge popolno varnost in obrestuje nove vloge po
4% do 5% po dogovoru

Poslužite se varčevalnega krožka! Zahtevajte prospekt!

Posojilnica daje kratkoročna posojila

Od tu in tam

Finančni odbor senata je že v soboto popoldne sprejel predlog državnega preračuna za prihodnje preračunsko leto za vojsko in mornarico v načelu in v podrobnostih. Kot zadnji je bil na vrsti preračun ministrstva za vojsko in mornarico, katerega so senatorji sprejeli soglasno. Po istem postopku, kakor je veljal v narodni skupščini, je finančni odbor nato začel obravnavati finančni zakon in dodatke. Jutri, v ponedeljek, pa se začne načelna razprava o preračunu pred plenarom. Zelo verjetno je, da bo preračun tudi tod sprejet brez izmenjav, da bo mogel stopiti 1. aprila že v veljavo.

Izmed vseh držav v Srednji Evropi kupita Jugoslavija in Rumunija največ letal in letalskih delov v Združenih državah ameriških. Za prodajanje letal tujim državam mora dati potrebna dovoljenja ameriška vlada. Po statistikah ameriških oblasti je naša država lani kupila za 305.000 dolarjev letal, Rumunija pa za dvakrat toliko. Vse ostale naše soseske pa so kupile mnogo manj.

105letna starka, ki ni nikdar potrebovala zdravniške pomoči, živi v Bajci blizu Četinja. To je vdova Mara Martinovič, ki ima živega še 98 letnega brata, ki se je pred dvema letoma celo poročil in ima sedaj že dva dvema sinova. Mara Martinovič se je bila še mlada poročila in rodila dvanajst otrok, od katerih jih je še pet pri življenju. Starka ima veliko število vnukov in vnukinj, ti pa imajo spet dolgo vrsto vnukov, namreč 63. Starka je živelela zmerom v skromnih razmerah, toda trdna narava, ki je posebnost črnogorskega naroda, je prenesla vse. Nikdar ni bila bolna, pa ji torej ni bilo nikoli treba klicati zdravnika na pomoč. Seveda se spominja vseh važnejših dogodkov iz črnogorske zgodovine in vseh bojev, v katerih so padli trije njeni sinovi.

Spor okrog imenovanja novega ravnatelja zagrebškega dramskega gledališča se je končal z ukazom ministra prosvete Stevana Čirija, da postavlja za vršila dolžnosti ravnatelja igralca Mata Grkoviča. Poročali smo že, da je upravitelj gledališča dr. Ježić nenadano imenoval za ravnatelja dramskega gledališča urednika »Hrvatskega dnevnika« Vladimirja Kovačiča in odsvolil prejšnjega vršila dolžnosti Dušana. Za stvar pa se je začela zanimati zagrebška javnost, posegli pa so vmes tudi igralci sami in predlagali za novega ravnatelja člana iz svoje srede. Prosvetni minister je tej želji ustregel in imenoval Grkoviča.

Do čudne razporeke je prišlo med zakonecema muslimanom Jusufom in Habibo Kazičem. Sicer sta se bila poročila iz ljubezni, pa se je žena kmalu ohladila. Seveda so prišla na dnevni red nesporazumljenja in prepri, nakar je Habiba enostavno pobrala svojega otroka in pobegnila k staršem. Jusuf je prišel za njo in zahteval otroka. Habiba je v ta pogoj privolila, da je pod pogojem, da ji mož najde drugega, boljše moža. Jusuf se je, češče noče, sprizgnil s stvarnostjo in po dolgem iskanju našel Habibi primerne moža. Pobral je malega sinčka in se zaklel, da se ne bo nikdar več oženil.

Tatinsko in vlomilsko tolpo, ki je je vodil 80 let stari kovač Milan Maričič, so prijeli v vasi Bošnjaci pri Kruševcu. Tolpa je začela s svojim delom že pred desetimi leti, a se je v daljših časovnih razmakh pojavljala zdaj tu zdaj tam. Zato ji orožniki tudi niso prišli na sled. Nihče tudi ni mislil, da bi tatove vodil stari kovač. Pred nekaj dnevi pa so jih zasačili čisto slučajno. V nekaj urah so imeli vse člane v rokah. Ugotovili so, da so imeli vsi za seboj kar pisano življenje in ga ni bilo enega, ki bi ne bil že kdaj obojen na daljšo ječo.

O nenadkriljivi znajdlivosti goljufov s »človekoljubnim« namenom, kakršna sta bila ruska begunca Vinogradov in Sojhet, vsak dan pišejo belgijski časopisi. Sedaj so odkrili podobno afero, v katero je bila zapletena jugoslovanska matica v Beogradu. V Banjaluki se je namreč pred osmimi leti pojavila družba štirih ljudi (med njimi tudi neizogibni Sojhet), ki je dobila od jugoslovanske matice posebno pooblastilo. Obrnila se je na takratnega bana in ga prosila, naj da preko okrajnih glavarstev razglasiti, da si mora vsak državljan nabaviti posebno osebno državljansko izkaznico, a te izkaznice bo dobavljala omenjena družba. Prošnjo je bilo ugodeno, nakar so se Sojhet in tovariši hitro vrgli na delo. V kratkem času so izdali skoraj 100.000 legitimacij po 5 dinarjev. Na svojo nesrečo pa so od banske uprave dobili le četrtino svojih računov plačanih, za ostalo pa so se začeli tožariti. Po večkratnih razpravah pri vseh instancah se je začelo ponovno sojenje, toda tokrat se je stvar zasukala, kajti ugotovilo se je, da je Sojhet od legitimacij dobil celih 90% provizije, ostanek pa jugoslovanska matica.

Oproščen je bil pred sodiščem v Subotici tramvajski sprevodnik Lajo Tumbas, ker je ubil zapeljivca svoje žene. Lani, oktobra, se je Tumbas nadejano pojavil doma in zalotil svojo ženo v objemu nekega moškega. Predno se je znašel, je skočil neznanec na njo in ga vrgel na tla. Vendar pa se je sprevodniku posrečilo izvleči iz žepa nož in z njim zadati neznanca več smrtnih ran. Sodišče je ugotovilo, da je Tumbas storil zločin v silobranu in ga je zato oprostilo vsake krivde in kazni.

Trgovca z belim blagom je nedavno prišla policija v Prilepu. V mesto se je v spremstvu mladega dekleta pripeljal neki Kuber Stojanovič in stopil v prvi nočni lokal. Ne da bi deklet vedelo, za kaj gre, se je Stojanovič na tihem pogajal z lastnikom o prodaji dekleta. Ker je zahteval previsoko ceno, ni bilo s kupčijo nič. Potem je odšel še v drug in tretji lokal in jo končno prodal za pet sto dinarjev. Slučajno pa je bil takrat v gostilni policijski agent, ki se mu je stvar zdelala sumljiva. Sledile so aretacije, pri katerih je bilo dognano, da Stojanovič ni prodal le ene, temveč že več lahkovernih deklet.

Srečnega dobitnika polmilijonskega dobitka državne razredne loterije iščejo po vsej državi. Srečka s številko 52.120 je namreč zadela pol milijona, pa se do danes še lastnik ni javil. Agentura, ki je srečko prodala, si imena kupca ni zapisala. Morda je srečka romala iz rok v roke, pa jo je zadnji lastnik kmal zmetel. Nesečen bo, če bo za okrito srečo izvedel takrat, ko bo že pozpozno.

Šest ljudi je pokopal snežni plaz na planini Bjelašnici v bližini Kolašina. Zadnje dni je v teh krajih padel nov sneg, ki je seveda onemogočil vsako pašo. Zato je pripravil mladi župan, dijak prava Milivoje Sošić, pet svojih sosedov, da so se odpravili v planino, da bi prinesli v dolino seno iz zasneženih staj. Komaj pa so bili vsi blizu staj, je nam njimi zagrmelo, nakar se je sesul ogromen plaz. Ker kmetov ni bilo domov, so jih šli vaščani iskati. Odkopavali so snežno plast in naleteli na prvega ponesrečenca. Bil je še živ, vendar pa je takoj nato umrl. Potem so našli še tri druga trupla. Sedaj iščejo še ostala dva brez nade, da bi ji našli še živa.

Z Goriške, Krasa in iz Istre

Italijanski soneti o Krasu

Zanimivo knjižno poročilo o zbirki pesmi »Carso« (Kras), ki je izšla lani v Trstu in katere avtor je italijanski pesnik Dario de Tuoni, je napisal naš rojak Lino Legiša. Med drugim je napisal tole:

Ta zbirka sonetov nedvomno zasluži našo pozornost, ne glede na čas najnovejšega političnega prijateljstva. Gre za našo zemljo, za naš Kras, ki ni dobil svoje pesniške podobe samo pri slovenskih pesnikih — pri Grudnu in Srečku Kosovelu, ampak tudi pri italijanskem Slataperju in zdaj še de Tuoniju. Oba Slovenca sta bila domačina, Kraševca, medtem ko sta Italijana tržaška izletniška ljubitelja Krasa. Torej bi se že zastran tega razmerja splačalo malo več pobaviti z odsevom te zemlje pri enih in pri drugih. Gruden je pokazal nekaj socialno pobarvanih, izrazito pokrajinskih slik, ki so domače in drage zlasti za človeka ob našem morju, čeprav presega njih nacionalni problem daleč ta ozki okvir. Kosovelov Kras pa ni provincialno omejen, ampak je splošna podoba te, iz katere začne mladi človek boj, da bi uresničil svojo lepo misel novega človeka in v katero se vrača, ko je strl in ko je spoznal, da njegove sile niso kos velikim zasnutkom. Kras je bolnemu in še neizčiščenemu ekspresionistu zatočišče, ki ga sprejme kakor mati. Podobno je pojmoval to obtožbo, a vendar tako lepo in dobro zemljo italijanski irendent Slataper, ki jo je proslavil še pred obema Slovencema. V nji je našel uthe svojih večkrat nemalo bolni in kaotični čustvenosti, ob nji je bil sebi zanimiv boj: boj slovanske okolice in zaledja z italijanskim jedrom v Trstu, ki je bil obenem boj slovanske krvi, ki se je zavedal v sebi, z italijansko. De Tuoni ni zajel s tako strastno, vročo in omočitno besedo kakor Slataper, dasi je njegova ljubezen do te zemlje podobnega korena. To je že bolj miren samotni izletnik, ki se ne umika mestnemu hrupu samo v okolico, ampak odhaja še dalje od ljudi na kraške vrhove, med ograde, doline s školji, brinjem in žepkom... Kljub nekaterim blodotam je pa vendarle znal de Tuoni zajeti v svoje verze mnogo lepote naše zemlje, ki se pač odpre le tistemu, ki je dobro znan z njo. — To razmerje do naše zemlje in do našega človeka mora vzbujati simpatije za pesnika. Za lepoto, ki je bil deležen in tudi za novo zgodovinsko podobo Krasa, ki odseva iz njegovih pesmi, pa mu bo marsikdo zaviden.

Družba za uvoz jugoslovanskega lesa

Kakor poročajo italijanski časopisi bo v kratkem ustanovljena v Trstu posebna družba za uvoz jugoslovanskega lesa. Ves uvoz lesa v Italijo bo upravljalo pet družb, ločenih med seboj z ozirom na države, iz katerih bo les prihajal. Za jugoslovanski uvoz lesa bo družba torej v Trstu. Vsaka družba bo imela pet milijonov glavnic in vsak trgovec bo moral postati družabnik teh družb, od katerih bo dobavljati les. Pri vsaki družbi bo moral podpisati delnico za 1000 lir, skupno torej 5000 lir. Sedeži družb bodo v Trstu, Benetkah, Genovi, Neaplju in Kaninji. Tržaška družba bo imela v rokah jugoslovanski uvoz, beneška družba samo nemški uvoz itd. Tako bo ves les iz Jugoslavije šel skozi Trst in samo skozi eno družbo. Prednosti družbe bodo predvsem: kontrola nad cenami, izključitev vsakega posredovanja, uvedba discipline v domači produkciji in druge.

Velika ladjedelniška pravda končana

Pred nedavnim je v tržaškem pristanišču zgorela in se potopila švedska ladja »Stockholm«. Kljub temu, da so ladjo takoj dvignili iz morja, je bila po strokovnjaških ugotovitvah že popolnoma nerabna. Skodo so tedaj ocenili na 100 milijonov dinarjev, angleške zavarovalnice pa je niso hotele takoj izplačati. Med ladjedelnicami in zavarovalnicami družbami pa so se zdaj pogajanja le uspešno končala. Tržaške ladjedelnice bodo ladjo čisto nanovo zgradile in bodo uporabile le

one dele prejšnje ladje, ki še niso bile montirane. Ladja mora biti gotova konec prihodnjega leta, in bo 28 tonska, t. j. prav tako velika kot je bila prejšnja, ki je zgorela. Kakor se zdi, je bila krivda, da je ladja zgorela vsaj v neki meri tudi na strani ladjedelnic. Pravijo, da varnostne naprave niso povsem odgovarjale pogodb.

Zibelka in grob, priseljevanje in izseljevanje

Te dni so bili izdani statistični podatki o letnem prirastku ljudstva v Julijski Krajini. Iz njih posnemamo nekaj števil: V goriški pokrajini se je lani rodilo skupno 3895 otrok (3826 v prejšnjem letu), v Tržaški pokrajini 6001 (5721). Umrli jih je lani v Goriški pokrajini 2936 (2848

v prejšnjem letu), v Tržaški pokrajini pa 4984 (4612). Priselilo se jih je na Trško 7990 (7659), v Tržaško pokrajino pa 15.689 (14.423); izselilo se jih je lani v Goriško 7818 (7491) iz Tržaške pokrajine pa 947 (985). Celotni prirastek v vsej Julijski Krajini (t. j. na Goriškem, v Tržaški, Puljski, Reški pokrajini in v Zadru) lani znašal v glavnih mestih skupno 6568, v ostalih krajih pa 4934, torej skupno 11.754 ljudi.

Na smučeh pol »littorino«

Po nesrečnem naključju je zadnjič 8 letni dečko Škilan Armand pri Sv. Ani privozil na smučeh prav tedaj k železniški progi, ko je šla mimo lokomotiva električnega vlaka. Pri vsej nesreči pa je imel le še toliko sreče, da ga je »littorinac« zblila s proge v stran in ga ni povozila. Otrok se je onesvestil, reševalci pa so ga kmalu odpeljali v bolnišnico in ga tam takoj operirali.

»N mav čez izaro«

Akcija za znižanje cen, predvsem tekstilijam, je bila precej uspešna. V večini primerih so se cene znižale za okrog 5 odstotkov, ponekod tudi manj ali več. Akcija ima poleg socialnega ozadja tudi namen, da poveča notranji konzum, obenem pa nakazuje kontrolo države nad zasebnim gospodarstvom. V kratkem bodo postavno določene razlike v ceni od producenta do konzumenta, ali preprosto: zakonito se bo urejeval dobiček trgovcev in posrednikov.

»Koroški Slovenec« piše: »V uredništvo prihajajo vesela prireditila, da naš list redno in mirno izhaja. Mamica z gora nam piše, kako potrta je vsa njena družina, če kdaj njen tedenski prijatelj izostane. Pri nehoteni zapreki ali zamudi nas od vseh strani oblegajo z vprašanji, kako je z listom. Založništvo in uredništvo se trudita, da bi ostala povezanost med listom in čitatelji krepka in čvrsta kot doslej.«

Nemški pevec iz Kočevja so pretekli teden nastopili s svojimi pesmimi, njihov napovedovalec pa je med sporedom v kratki besedi tolmačil njihove življenjske okoliščine in kulturne težnje. »Koroški Slovenec« dostavlja, da je večer zapustil prav dober vtis — ne najzadnje pri slovenskih poslušalcih, ki bi si želeli spet kdaj nastopa slovenskega koroškega zbora v ljubljanskem radiu. Iz Brnce poročajo: 9. t. m. je ravnatelj tovarne Katz in Klump, dr. Gübler sklical vse v obratu zaposlene delavce in jih med drugim pozval, naj v obratu govorijo med seboj samo nemško, češ »ker se nahajajo na nemških tleh«. Delavci so ravnateljev poziv začudeni vzeli na znanje, ker sicer ni navada, da bi podjetniški ravnatelj dajali narodno-politične smernice.

Iz Glinj pišejo: Sredi naše vasi stoji lična hišica — poslopje požarne brambe. Kar pomnijo ljudje, je bil na hišici napis: »Slava Bogu, bližnjemu v pomoč!« Ze dalj časa se je govorilo, da bo moral biti ta napis odstranjen, in pretekli teden je izginil kar čez noč.

Stamcev Tonček z Bajši je neopaženo popil steklenico lizola. Čeprav so takoj poklicali zdravnika, je otrok v hudih bolečinah kmalu umrl.

V St. Lenartu pri sedmih studencih se je poročil ugledni posestnik in mlinar Peter Pachar z Micko Movrovičev, ki je bila neutrudljiva sodelavka v Slovenskem kulturnem društvu na Brnci. Mlademu paru obilo ereče in blagoslova!

Barje okoli Zablatniškega jezera nameravajo tekom letošnjega poletja izsušiti. S tem bo pridobljenih več desetih hektarov plodne zemlje.

Celovška Kolodvorska ulica je dobila moderno velemestno razsvetljavo. Pozneje nameravajo enako razsvetliti še ostale večje ulice in trge.

V Borovljah je umrl dolgoletni vodja tamošnjega konzumnega društva Karl Stummer. Rodom je bil Nemec, vendar je vedno rad govoril slovensko in bil splošno znan kot miroljuben in pravičen človek.

Spodnještajerska Ljudska posojilnica v Mariboru, r. z. z n. z. naznanja, da je odšel dne 19. marca 1939 k Večnemu po svoje plačilo dolgoletni velezaslužni član njenega nadzorstva, pre-svetli gospod prelat

dr. Franc Kovačič
profesor bogoslovja v pokofu.

Pogreb pokojnega bo v torek ob 15. uri iz kapele na starem mestnem pokopališču na pokopališče frančiškanske župnije na Pobrežju.

Zvestemu in neumornemu sodelavcu ohranimo trajen spomin!

Maribor, dne 19. marca 1939.

Vloge pri slov. hranilnicah so narasle v januarju za 20 milij. din

Po podatkih Zveze jugoslovanskih hranilnic v Ljubljani so znašale pri 29 slovenskih samoupravnih hranilnicah dne 31. jan. 1939 vloge na knjižice din 662.757.801, v tekočem računu 476.296.690, skupne vloge pa din 1.139.054.491. V primeri s stanjem od 31. decembra 1938 se opaža sicer pri vlogah na knjižice porast 26,5 milij. din, pri tek. rač. 25,2 milij., skupaj 51,7 milij. din. Če odbijemo od tega obresti za 1. 1938, ki so se v januarju večinoma že pripisale vlagateljem in ki so znašale 31,2 milij. din, ostane pravi porast vlog v znesku 20,5 milij. din.

Vloge na knjižice so narasle pri 9 v tek. rač. pri 7, skupne vloge pri 12 hranilnicah, število vlagateljev na knjižice pa je naraslo pri 8 hranilnicah tako, da znaša skupno število vlagateljev 125.826 v tek. rač. se je število vložnikov znižalo pri 8 hranilnicah, in znaša 6.553. Skupno število vseh vlagateljev pri 29 hranilnicah je doslej skupno 132.379.

Te številke dokazujejo, kako lepo se razvijajo in naraščajo vloge po novem letu in kako trajno narašča zaupanje vlagateljev v hranilnice in denarne zavode.

I. glasbeni in recitacijski večer priredi Frančiškanska prosveta M. O. v Ljubljani v torek dne 21. marca ob 8 v Frančiškanski dvorani s izbranim umetniškim sporedom. Predprijava vstopnice od 4 do 10 din v pisarni »Pax et bonum« v franč. preloži. Kone, klavir »Blüthner«.

